

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΚΟΥΡΙΟΥ
ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΣΤΙΣ ΒΑΣΣΕΣ
THE TEMPLE OF APOLLO
ERIKOURIOS AT BASSAI

ΗΛΕΙΑ / ILEIA

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

World Heritage
Convention

Ο ναός του Επικουρίου Απόλλωνος βρίσκεται σε απόσταση 14 χλμ. νότια της Ανδρίτσεινας, σε υψόμετρο 1.130 μ., πάνω στο όρος Κωτίλιο. Στην τοποθεσία αυτή, που στην αρχαιότητα ονομαζόταν Βάσσες (μικρές κοιλάδες), οι κάτοικοι της γειτονικής Φιγάλειας είχαν ιδρύσει, από τον 7ο αι. π.Χ., ιερό του Απόλλωνος Βασσίτα, τον οποίο και λάτρευαν με την προσωωνυμία του Επικουρίου - συμπαραστάτη στον πόλεμο ή στην αρρώστια.

Ο ναός του Απόλλωνος στο ιερό των Βασσών αποτελεί ένα από τα καλύτερα σωζόμενα μνημεία της κλασικής αρχαιότητας. Χτίστηκε το 420-400 π.Χ. στη θέση ενός παλαιότερου, αρχαϊκού ναού. Ο περιηγητής Πausanίας, που επισκέφτηκε και θαύμασε το μνημείο στα μέσα περίπου του 2ου αι. μ.Χ., αναφέρει ως αρχιτέκονά του τον Ικτίνο.

Η θέση που κατέχει ο ναός στην ιστορία της ελληνικής αρχιτεκτονικής είναι ξεχωριστή, καθώς συνδυάζει με ιδιοφυή τρόπο τα αρχαϊστικά στοιχεία που υπαγόρευε η τοπική θρησκευτική παράδοση με τις τολμηρές ανανεωτικές ιδέες του δημιουργού του. Είναι δωρικός περίπτερος, με προσανατολισμό Β.-Ν. και διαστάσεις 14,48x38,24 μ. στο επίπεδο του στυλοβάτη. Η υπερβολικά στενόμακρη κάτοψη της περίπτωσης, ο αριθμός των κιόνων (6x15 αντί του κανονικού για την εποχή 6x13) και η διάταξή τους (μεγαλύτερα μετακίονια διαστήματα στις στενές πλευρές) είναι αρχαϊκά χαρακτηριστικά και παραπέμπουν σε συγκεκριμένο πρότυπο: τον μεγάλο ναό του Απόλλωνος στους Δελφούς. Συνυπάρχουν όμως αρμονικά με προοδευτικά γνωρίσματα της ώριμης κλασικής αθηναϊκής αρχιτεκτονικής, όπως είναι η λεπτότητα των κιόνων, το χαμηλό ύψος της κρηπίδας και του θριγκού και η ευρυχωρία του προδόμου και του οπισθοδόμου.

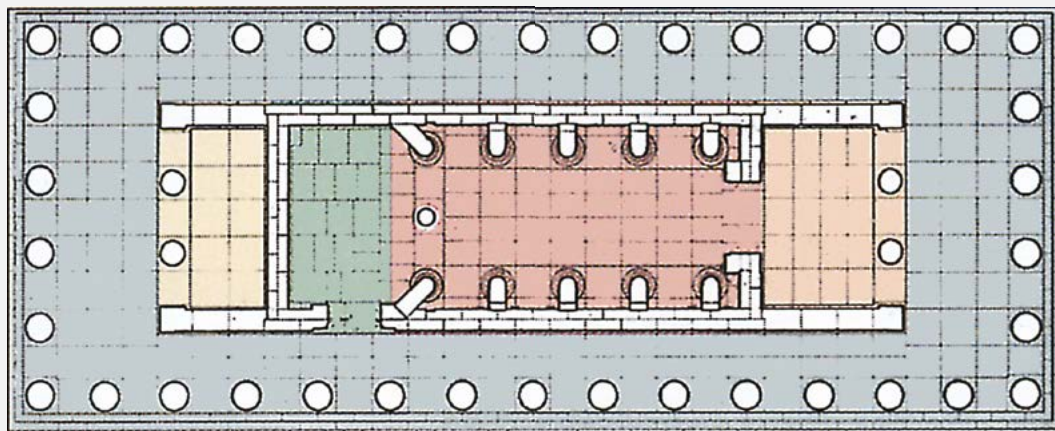
The temple of Apollo Epikourios stands at a height of 1,130 m on Mount Kotilio, 14 km south of Andritsaina. At this site, which was called Bassai (little valleys) in antiquity, the inhabitants of nearby Phigaleia founded a sanctuary of Apollo Bassitas in the 7th c. BC, where they worshipped the god with the epithet Epikourios - supporter in war or illness.

The temple of Apollo in the sanctuary at Bassai is one of the best-preserved monuments of the ancient Classical world. It was built from 420 to 400 BC on the site of an earlier, Archaic temple. The traveller Pausanias, who visited and admired the monument about the middle of the 2nd c. AD, states that its architect was Iktinos.

The temple occupies a unique position in the history of Greek architecture: it is an ingenious combination of archaizing elements dictated by the local religious tradition, and the bold innovations of its creator.

It is a Doric, peripteral temple, oriented north-south, with dimensions of 14.48x38.24 m at the height of the stylobate. The very long, narrow plan of the peristyle, the number of columns (6x15 instead of the 6x13 usually found at this period), and the disposition of the columns (with larger intercolumniations at the ends of the temple) are all Archaic features and have reference to a specific model: the temple of Apollo at Delphi. They coexist harmoniously, however, with some of the progressive hallmarks of nature Classical Athenian architecture, such as the delicate columns, the low crepidoma and entablature, and the spacious *prodomos* and *opisthodomos*.

The great originality of the monument lies in its internal design. In the cella, there is a suggestion of a collonade on three of the four sides, as in the

Πτερό *Pteron*

Πρόναος *Prodomos*

Σηκός *Cella*

Άδυτο *Adytum*

Οπισθόδομος *Opisthodomos*

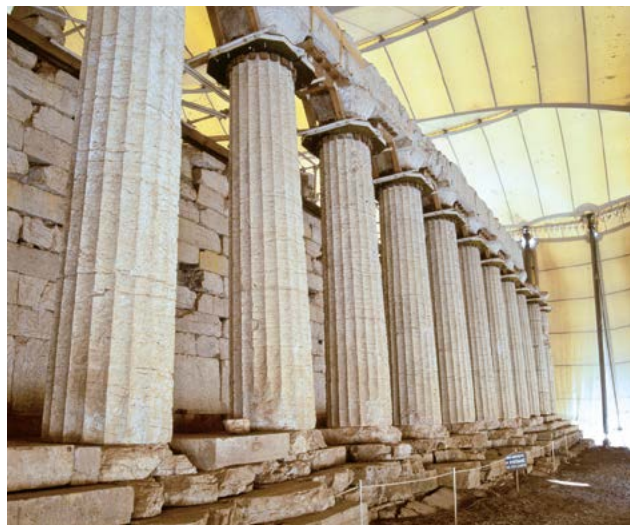

Η μεγάλη πρωτοτυπία του μνημείου έγκειται στη διαμόρφωση του εσωτερικού του. Στον σηκό υπάρχει η ιδέα της κιονοστοιχίας κατά τις τρεις πλευρές, όπως στον Παρθενώνα και τον ναό του Ηφαίστου (Θησείο) στην Αθήνα, όμως οι κίονες στις μακρές πλευρές δεν είναι ελεύθεροι. Εκφύονται από τους τοίχους ως λεπτά εγκάρσια χωρίσματα (ανάλογα με εκείνα του αρχαϊκού ναού της Ήρας στην Ολυμπία), που απολήγουν σε ιωνικούς ημικίονες με ιδιότυπα κιονόκρανα και βάσεις. Στη στενή πλευρά του σηκού, απέναντι από την είσοδο, ο ελεύθερος κίονας (ίσως και οι δύο τελευταίοι, στην ίδια γραμμή με αυτόν, ημικίονες) έφερε το πρώτο στην ιστορία της αρχιτεκτονικής κορινθιακό κιονόκρανο. Η κιονοστοιχία στήριζε ιωνικό θριγικό με ανάγλυφη ζωφόρο, που περιέτρεχε εσωτερικά και τις τέσσερις πλευρές του σηκού. Είχε μήκος 31 μ. και οι 23 πλάκες της, με σκηνές αμαζονομαχίας και κενταυρομαχίας, βρίσκονται από το 1814 στο Βρετανικό Μουσείο. Πίσω από τον ελεύθερο κορινθιακό κίονα, στη θέση του κλειστού αδύτου άλλων ναών, διαμορφώνεται ένας μικρός χώρος, που επικοινωνεί μεν ελεύθερα με τον σηκό, «βλέπει» όμως για θρησκευτικούς λόγους προς ανατολάς, με μια πόρτα που ανοίγεται προς το ανατολικό περσό. Όλα αυτά τα στοιχεία συνέτειναν στην ανάδειξη του εσωτερικού χώρου και αποτέλεσαν καινοτομίες που έμμελλε να επιηρεάσουν αποφασιστικά την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής τους επόμενους αιώνες.

Ο ναός είναι χτισμένος από τοπικό ασβεστόλιθο. Μαρμάρινα ήταν τα κιονόκρανα του σηκού, ορισμένα μέρη της οροφής και της στέγης και ο γλυπτός διάκοσμος. Η ερείπωση άρχισε από τα ρωμαϊκά χρόνια, πρώτα από τους ανθρώπους και ύστερα από τους σεισμούς. Σήμερα, ο ναός διατηρείται στη μορφή που έλαβε με τις εργασίες αναστήλωσής του από την Αρχαιολογική Εταιρεία, στις αρχές του περασμένου αιώνα.

Από το 1965, και συστηματικά από το 1982, το Υπουργείο Πολιτισμού έχει αναλάβει το δύσκολο έργο της συντήρησης και προστασίας του μνημείου. Το στέγαστρο, που προστατεύει το ευαίσθητο οικοδομικό υλικό από τις ακραίες καιρικές συνθήκες της περιοχής, το αντισεισμικό κριζώμα και οι άλλες εγκαταστάσεις είναι προσωρινά, για όσο διάστημα απαιτήσουν οι σωστικές εργασίες.

Parthenon and the temple of Hephaistos (the Theseion) in Athens, but the columns on the longer sides are not free-standing. They are engaged in the walls, forming delicate transverse partitions (similar to those in the Archaic temple of Hera at Olympia) that end in Ionic half-columns with unusual capitals and bases. At the end of the cella, opposite the entrance, the free-standing column (and perhaps also the two and half-columns aligned with it) carried the first Corinthian capital in the history of architecture. The colonnade supported an Ionic entablature with a relief frieze encircling the inside of the cella on all four sides. It was 31 m long and consisted of 23 slabs, with scenes of an Amazonomachy and a Centauromachy, which have been in the British Museum since 1814. Behind the free-standing Corinthian column, in the position occupied in other temples by the closed *adytum*, there was a small room which, while it communicated freely with the cella, nonetheless "faced" east for religious reasons, with a door opening on to the east *pteron*. All these elements were designed to draw attention to the interior space and were innovations destined to exercise a decisive influence on the evolution of architecture over the following centuries.

The temple is built of local limestone, with marble being used for the capitals in the cella, some parts of the ceiling and roof, and the sculptural decoration. It began to fall into ruins in Roman times, initially because of human actions and later as a result of earthquakes. Today the temple is preserved in the form it received after the restoration work carried out by the Archaeological Society at the beginning of the 20th century.

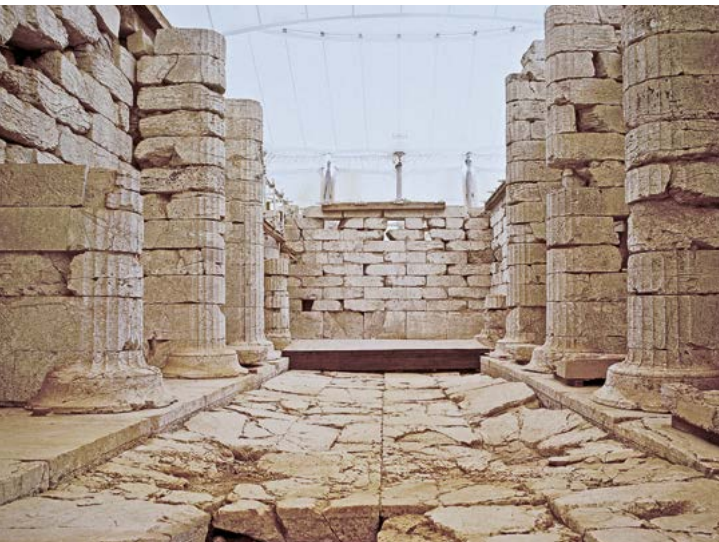
Since 1965, and systematically since 1982, the Ministry of Culture has undertaken the difficult task of conserving and protecting the monument. The canopy that protects the sensitive building material from the extreme weather conditions in the region, the seismic-resistant scaffolding, and the other installations are all temporary, and will be removed once the rescue work is completed.

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΚΟΥΡΙΟΥ
ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ
ΣΤΙΣ ΒΑΣΣΕΣ

THE TEMPLE OF APOLLO
EPIKOURIOS AT BASSAI

ΗΛΕΙΑ / ILEIA

i T: 26260 22275, 26240 22529

ΚΕΙΜΕΝΟ: Θ. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ-ΣΤΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΤΑΠ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ε. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ

TEXT: TH. KARAGIORGA-STATHAKOPOULOU
GENERAL SUPERVISION: ARF, PUBLICATIONS
DEPARTMENT
LAYOUT: E. ELEUTHERIADI

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
MONUMENTS AND MUSEUMS OF GREECE
e-Ticketing system

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
HELLENIC REPUBLIC**

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Ministry of Culture and Sports

Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
Archaeological Resources Fund

www.tap.gr